

Gyorsírói képességvizsgálat.

Mikor az ezerkilencszázhuszas években a különböző gyorsírói rendszereket sikerült egységesíteni, ez a gyorsírás oktatásának fellendülésével járt. Egyes gyorsírók sikere népszerűvé tette a gyorsírást azokban a rétegekben is, amelyek eddig idegenkedtek tőle. A gyorsíróversenyeket sajtópropaganda kísérte, mely sohasem mulasztotta el arra felhívni a figyelmet, hogy az eredmények nemzetközi viszonylatban is kiválóak. Mikor aztán az ország összes középiskolájába kötelező tantárgyként bevezették a gyorsírást, az előkészített közvélemény, ezt általános helyesléssel vette tudomásul.

A gyorsírás kötelező oktatása azonban nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Az érettségizetteknek csak kis része sajátította el olyan mérvben, hogy gyakorlati hasznát is láthatta s jelentékeny volt azoknak a száma, akik a gyorsírás tanulásához tehetségteleneknek bizonyultak. Mivel a gyorsírás praktikum, s a megtanulása nem tartozik az általános műveltséghez, ezért mindazok számára, akik nem értek el igen jó eredményt, csaknem hiábavaló időtöltést jelentett a vele való foglalkozás.

A gyorsírói rendszerek jelenlegi fejlettsége még nem érte el azt a fokot, hogy elsajátítása mindenki számára komoly értéket jelentene, ezért az szolgálná legnagyobb mérvben a gyorsírás terjesztésének érdekeit, ha csak az elsajátításához szükséges adottságokkal nagy mértékben rendelkezők tanulnák. De hogyan tudhatjuk meg előre, hogy kinek vannak ilyen adottságai? Ha egy pillantást vetünk az értesítő tanulmányi eredményeire, szemünkbe tűnik, hogy a kiváló gyorsírói tudás és az általános jeles előmenetel nem jár szükségképen együtt. A tanulmányi eredmény tehát nem szolgálhat alapul ahhoz, hogy ki tanuljon gyorsírást. Hogy a szorgalomnak sem egyszerű függvénye a gyorsírásban elért eredmény, az nyilvánvaló minden szaktanár előtt. Arra is tudunk számos példát, hogy valaki nagy kedvvel fogott a gyorsírás tanulásához, fáradtsága mégis sikertelen volt. A kedv sem biztos támpont, szunnyadó képességekre. Valamilyen más módon kell kutatnunk, hogy ki rendelkezik olyan képességekkel, melyek elengedhetetlenül szükségesek ahhoz, hogy jó gyorsíró lehessen belőle.

Igen előnyös volna, ha olyan vizsgálati eljárással rendelkeznenk, melynek segítségével ki tudnánk választani azokat, akikben a gyorsírás elsajátításához szükséges képességek fokozott mértékben vannak meg. Ennek az eljárásnak a pszichotechnikai vizsgálatoknál használt teszt módszer összes előnyeivel bírnia kell, tehát egyszerű, gyors, nagyobb csoportokon is rövid idő alatt alkalmazható, könnyen értékelhető stb. kell, hogy legyen.

Mint kereskedelmi iskolákban gyorsírás tanítására képesített tanár, szakismereteimből és tapasztalataimból indultam ki a jó gyorsíró feltelelezett képességeinek kutatásához. Arra törekedtem, hogy olyan eljárást alkalmazzak, amelynél a begyakorlás és a szerzett ismeretek igen kis szerepet játszanak s a próbák kevésszámúak, úgy, hogy csak a legfontosabb képességeket szolgáltassák meg. Több teszt alkalmazása ugyan pontosabb eredményre vezethetne, de a vizsgálat megnyújtása

már nem szolgálna a kitűzött célt, mert gyakorlatilag hátrányt jelentene.

A gyorsírónak hallás útján felfogott nagyobb sebességű szöveget kell egyidejűleg gyorsírással lejegyeznie s ezt később közönséges írásba áttennie. Ez a művelet főleg intelligencia és motorika tekintetében jelent követelményt a gyorsíróval szemben. A gyorsírónak a szövegre emlékeznie kell, hogy belőle mindazt, amit nem tudott olvashatóan jegyezni, az áttételkor közvetlen emlékezése révén pótolja. Olyan kombináló képességének kell lennie, hogy a nem jegyzett s az emlékezetből sem pótolta szavakat és betűket a szöveg értelméből ki tudja következtetni. Sebesen tudjon írni. Egyszerű jeleket úgy tudjon gyorsan rajzolni, hogy a rajzolás dinamikájára, s a jelek méretére és pozíciójára is ügyeljen.

E szempontok alapján a következő eljárást alkalmaztam:

A kombinálóképesség és a közvetlen emlékezet vizsgálatára az Ebbinghaus-tesztnek és a szöveg emlékezésnek egyesített formáját használtam. Ez abból állt, hogy percenként 240 szótag sebességgel felolvastam 188 szótagból álló szöveget, melyet a vizsgált személyeknek emlékezetbe kellett vésniök, de közben nem volt szabad jegyezniök. Ezután minden vizsgált személy ugyanezt a szöveget hiányosan, kiegészítésre megkapta négy percre. A szövegben a hiányzó részek egy-egy vízszintes vonással voltak jelölve oly módon, hogy a vonásból a hiányzó betűk számát nem volt lehetséges megállapítani. A teszt megszerkesztésénél ügyeltem arra, hogy a kiegészítendő betűk között ne legyen olyan, amely a hiányzó szövegrész gyorsírási rövidítését jelenti s, hogy ne egyezzenek e betűk a gyorsírásban hangértéknek nevezett egyszerűsített jelölési móddal. Az értékelés alapja a helyesen beírt betűk száma volt.

A sebes írás vizsgálata céljából a vizsgált személyeknek 2 percig a számsor tagjait 1-től kezdve sorrendben le kellett írniök amilyen gyorsan csak tudták. Az értékelés alapja a leírt utolsó szám volt.

A jelrajzolás gyorsaságának és összerendezettségének vizsgálata céljából a vizsgált személyeknek grafitceruzával vonalzó segítségével előrajzolt 2 cm. hosszú és 1 mm. távolságú közepes vastagságú vonalak mintájára 2 percig kellett szabadkézzel vonalakat húzniök, amilyen gyorsan csak tudták. Az értékelés alapja: a rajzolt jelek száma és a jelek összerendezettsége volt.

Az első három értékelési szempont alapján a vizsgált személyeket külön-külön rangsoroltam úgy, hogy az azonos pontszámmal rendelkezők azonos rangszámot kaptak. A jelek összerendezettsége tekintetében objektív mérőeszközt nem sikerült találnom, ezért itt az anyagot szubjektív megítélés alapján, a Gauss-eloszlás gondolatmenetét követve, öt csoportba osztottam s a vizsgálaton résztvevők száma alapján 1, 10, 35, 60, és 70-es rangszámokat adtam.

Az így nyert rangszámokat összeadtam s a rangszámok összege alapján gyorsíró képességvizsgálati rangsort szerkesztettem. Az azonos rangszámösszeggel bírókat e végleges rangsornál egymás után helyeztem.

A verseny kiválasztásánál az a cél vezetett, hogy azonnali korrekciószámításra alkalmas anyagot kapják. Ezért olyan egyéneket választ-

tottam, akik már többé-kevésbé tudnak gyorsítani. Annak ellenőrzésére, hogy a vizsgálat anyagából a lehető legnagyobb mérvben sikerült-e kiküszöbölni a gyorsírás tanulása folytán elsajátított készségeket és ismereteket, a v. sz.eket vegyesen olyan egyénekből választottam ki, akik néhány hónaptól három évig terjedő idő óta tanulnak gyorsírást.

A vizsgálatokat a szegedi kereskedelmi középiskola I—IV. osztályos kiválasztott növendékei bevonásával végeztem el. A kiválasztás alapja az volt, hogy olyan jó és rossz gyorsírók vegyesen kerüljenek vizsgálatra, akik gyorsírási tanulmányi eredményeinek jó vagy rossz mivoltát a szaktanár jól ismeri s e tekintetben határozottan állást tud foglalni.

Ezt a kiválasztást Jeszenszky Sándor tanár végezte. Ily módon összesen 77 növendék — jók, rosszak vegyesen — három turnusban közvetlenül egymásután úgy került csoportos vizsgálatra, hogy a vizsgálaton átesetteknek nem volt alkalmuk közölni tapasztalataikat a vizsgálaton még át nem esettekkel.

Jeszenszky Sándor a képességvizsgálat eredményétől függetlenül rangsorolta a vizsgálaton átesetteket a következő szempontok szerint: dolgozat (tartalom, külalak, áttétel), felelet, visszaolvasás, háziverseny-pontszám. A rangsort úgy állította össze, hogy tekintetbe vette az osztályt is. Tehát egy első osztályos és egy harmadik osztályos jeles gyorsíró egyformán jó rangszámot kapott és egy harmadik osztályos négyes osztályzatú gyorsíró még akkor sem előzhette meg az első osztályos jelest, ha abszolút tudása meg is haladta az utóbbit.

Az így kapott rangsor és a képességvizsgálati rangsor korrelációját a következő képlet alapján számítottam ki :

$$r = 1 - \frac{6 \sum d^2}{n(n^2 - 1)}$$

és a valószínű hiba: $h_r = 0.706 \frac{1 - r^2}{\sqrt{n}}$

(r = korreláció, n = tagok száma (77), d = ranghelyek különbsége.)

Tehát, ha például az, aki az én rangsoromban első, a szaktanár rangsorában pedig harmadik, akkor itt a két rangszám közötti különbség: kettő. Ezt négyzetre emeltem, így négyet kaptam. Ugyanígy kiszámítottam az összes v. sz. ranghelyeinek különbségét s ezek négyzetét, aztán összegüket behelyettesítettem a képletbe.

A kapott korrelációs koefficiens: + 0.74, kedvező, ami azt igazolja, hogy a két rangsor egymáshoz igen hasonlít.

A felsőbb osztályosok jó, az alsóbb osztályosok rossz gyorsírói és a képességvizsgálat eredménye között nem volt szorosabb a korreláció, mint a felsőbb osztályosok rossz és az alsóbb osztályosok jó gyorsírói és a képességvizsgálat eredménye között. Tehát a gyorsírás tanulása folytán elsajátított készségeknek és ismereteknek a képességvizsgálati eredményekre való befolyása nem mutatkozott.

Magasabb korrelációs koefficienset a képességvizsgálat és az iskolai elbírálás között nem igen várhatunk, tekintettel arra, hogy serdülő-

korú tanulókról van szó, akiknél a tanári osztályzatban is kifejezésre jutó szorgalom, munkakedv és jellemtulajdonságok fokozott mértékben befolyásolják tanulmányi eredményeiket.

A kísérlet kedvező eredményéből, tekintettel a vizsgálati anyag kicsínvségére, végleges következtetéseket nem szabad levonnunk. Az esetben azonban, ha ismeretlen tömegből, rövid idő alatt, nagyobb számú egyént kell gyorsírás tanulására kiválasztanunk, a képességvizsgálati eljárás sikerrel alkalmazható. Így jelentőséget főleg azokban az iskolákban nyerhet, ahol a gyorsírást nem kötelező tantárgyként oktatják.

Pentz Gáspár.

Az iskola a családvédelem szolgálatában.

Minden felnőtt embernek van valamilyen életfilozófiája. A köznyelvben életfelfogásnak nevezik ezt, amíg az egyénre magára vonatkozik. Amint azonban a családra és a gyermekre is áthat, életfilozófiának lehet nevezni. Ez benne van az egyénben, beleékelődött, beleégetett életfelfogás. A szülő, akinek mindig van valamilyen életfilozófiája, különösen a nevelés terén, akkor kerül először szembe az iskolával, amikor az ő felfogása az iskolával összeütközik.

Ez az összeütközés annál tragikusabb, minél távolabb áll a szülői felfogás az iskolától. Ezen a ponton nemcsak az egyszerűbb életkörülmények közt élők, hanem az úgynevezett intellektuettek között is bőven találunk példát. Nem egy esetben hallottam, hogy a szülő a szó legszorosabb értelmében gyűlölte a tantárgyat, amely fiacskájának nehézséget okozott. Ez magában még nem lett volna különös. Sokkal szomorúbb, hogy ez a tárgygyűlölet már a priori megvolt a szülőben, mielőtt a gyermek tanulta volna. Kellemetlen, szomorú emlékek hatása alatt valósággal beleszuggerrálta gyermekébe a tárgygyűlöletet, azután — az elért negatív eredmény természetes következményeképpen, aminek ő maga volt az okozója — haragja a tárgy, sőt az azt tanító tanár iránt még fokozódik. Az ilyen egoista gondolkozású szülőktől ugyan hiába várjuk a szakavatott pedagógusok nevelésügyi fejtegetéseinek meghallgatását, vagy elolvasását. Még kevésbé a gondolatok megszívlelését.

Kapcsoljuk ki ezeket megbeszélésünk keretéből. Legyen nekik könnyű az a gondolat, hogy náluk a tárgygyűlölet, sőt az iskola- gyűlölet családi tradíció. Nincs az a lelkes, nagy tudású, élénk pszichológiai érzékű pedagógus, aki ezeknek a kedvére tudna beszélni. A tapasztalat szerint a szülői értekezleteket is azért hallgatják, hogy fikatív, demagógikus álokoskodásaikkal a közfelfogást a helyes útról eltérítsék, néha az előadót is nevetségessé tegyék. Szóljunk inkább azokról, akik legalább kezdetben teljes odaadással hallgatják az előadó pedagógust.

Ezeket két csoportra oszthatjuk. Az első csoportbeliekben még és a régi hagyományos tisztelet az iskola iránt. Ezek hűségesen meghallgatják a kérdéses előadást, tapasztalatokat szereznek, de bizony